

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2018|005 VAN 15 FEBRUARI 2018

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE VOORMALIGE KLOMPENMAKERIJ VAN MOERE IN BEVEREN, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 31 JANUARI 2018

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 15 februari 2018 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 31 januari 2018 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige bescherming als monument van de voormalige klompenmakerij Van Moere in Beveren. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming met name (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.
2. Alvorens in te gaan op de diverse artikelen van het ministerieel besluit formuleert de commissie een algemene bemerking. De commissie vindt het positief dat voorliggend beschermingsvoorstel de link legt met het immaterieel erfgoed. De commissie beaamt dat de bescherming van nog bewaarde en herkenbare klompenmakerijen een bijdrage kan leveren aan het behoud en de zichtbaarheid van de klompencultuur.

Het is tevens positief dat naar aanleiding van een ad-hoc-beschermingsaanvraag de bewaringstoestand van klompenmakerijen in Vlaanderen onder de loep werd genomen. Het inhoudelijk dossier verduidelijkt dat in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed 24 klompenmakerijen zijn opgenomen, waarvan 1 in Limburg en 23 in Oost-Vlaanderen. Tien daarvan blijken inmiddels gesloopt, een aantal bleven in verbouwde of fragmentaire toestand bewaard. Het inhoudelijk dossier gaat enkel verder in op de 17 blokstallen die in het Land van Waas (Beveren, Kruike, Sint-Gillis-Waas) geregistreerd werden. Twee van de gerepertorieerde klompenmakerijen hebben hun authenticiteit en typologische herkenbaarheid behouden. Naast klompenmakerij Van Moere betreft het de klompenmakerij De Kimpe in Kruike. Het is voor de commissie onduidelijk of voor dit item tevens een beschermingsdossier zal worden opgemaakt. Verder is het onvoldoende duidelijk of de klompenmakerijen buiten het Land van Waas nog voldoende bewaard zijn gebleven om in aanmerking te komen voor bescherming. De commissie vraagt dit te verduidelijken. Daarnaast wenst de commissie nogmaals te benadrukken dat het in functie van de coherentie en afstemming wenselijk is beschermingsvoorstellen maximaal te clusteren in thematische pakketten, inclusief criterionota.

3. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de bescherming als monument van de voormalige klompenmakerij Van Moere vast, omvattende het ensemble van de blokstal, ruraal gebouw, voorliggende zone voor houtopslag en vroegere klompenmakerswoning. Artikel 1 verwijst naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd.

De commissie ondersteunt de voorgestelde afbakening: deze omvat alle essentiële onderdelen van de klompenmakerij en houdt tegelijk rekening met het in ontwerp zijnde woonwagengedoeft dat op de achterliggende voormalige tuingronden zal gerealiseerd worden.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische en architecturale waarde die de bescherming als monument verantwoorden en beschrijft de aanwezige erfgoedkenmerken –en elementen.
5. De beheersvisie is opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit. De commissie gaat akkoord met beheersdoelstelling 6° met betrekking tot een aantal aanbouwen. Het is positief dat duidelijk wordt aangegeven dat verwijdering, een nieuwe invulling of vervanging mogelijk zijn voor zover de erfgoedwaarden van het monument niet in het gedrang komen.

De commissie ondersteunt tevens doelstellingen 4° en 5° die specifiek ingaan op het beheer van de klompenmakerswoning en het rurale gebouw. Het is positief dat deze de focus leggen op het exterieur en het uitwendig karakter van beide gebouwen. De commissie vraagt wel om bijkomend aan te vullen dat renovatie of herinrichting van de interieurs van het woonhuis en ruraal gebouw in functie van een toekomstige herbestemming mogelijk zijn (zoals gesteld in het inhoudelijk dossier op pagina 17).

De commissie stelt vast dat met betrekking tot de blokstal geen specifieke doelstellingen worden opgenomen, maar wel verplichtingen worden geformuleerd. De commissie is van mening dat (beheers)doelstellingen per definitie uiting geven aan een ‘streven’ en aldus moeten omschrijven welk globaal toekomstbeeld men met een bescherming beoogt te bereiken. Een doelstelling kan volgens de commissie nooit verplicht worden gemaakt.¹ De commissie vraagt de verplichtingen te herformuleren als doelstellingen.

6. Artikel 4 van het ministeriële besluit formuleert de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie kan deze ondersteunen.
7. Artikel 5 somt de toelatingsplichtige handelingen op voor het exterieur en het interieur van het te beschermen monument. Met betrekking tot toelatingsplicht 4° f) vraagt de commissie de volledige uitzonderingsbepaling zoals voorzien in artikel 6.2.4, eerste lid punt 4° f) van het Onroerenderfgoedbesluit over te nemen. Wat betreft de toelatingsplichten inzake het interieur, zoals opgenomen onder punt 7°, vindt de commissie het positief dat deze enkel focussen op de blokstal. Het interieur van het woonhuis en het rurale gebouw scoren door latere aanpassingen immers veel lager, waardoor deze differentiatie verantwoord is.
8. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van de voormalige klompenmakerij Van Moere. De commissie vraagt:
 - Te verduidelijken of er nog klompenmakerijen voor bescherming zullen worden voorgedragen;
 - Bij beheersdoelstellingen 4° en 5° aan te vullen dat renovatie of herinrichting van de interieurs van het woonhuis en ruraal gebouw in functie van een toekomstige herbestemming mogelijk zijn;
 - De verplichtingen opgenomen in artikel 3 te herformuleren als doelstellingen.

¹ Zie ook eerdere adviezen: VCOE 2016 102 – Advies bescherming Nazareth bibliotheek J. Lampens; VCOE 2017 012 - Advies bescherming Nederbrakel Sint-Jozefkapel; VCOE 2017 033 - Advies bescherming Bornem eendenkooi; VCOE 2017 048-049 – Advies beschermingen Voeren.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweirdt

Voorzitter